

dosedanja tako uspešna raziskovanja nadaljevala z obdelavami novih vprašanj. S tem bo nedvomno opravljeno veliko delo, katerega pomen bo mogoče šele s časom pravilno oceniti.

Boris Orel

Eugen Fehrle, Feste und Volksbräuche im Jahreslauf europäischer Völker. Johann Philipp Hinnenthal-Verlag, Kassel 1955, str. 219 + 36 celostranskih slikovnih prilog.

Če poznamo etnografsko dejavnost letos umrlega nemškega etnografa prof. dr. Eugena Fehrleja iz Heidelberga med prvo in drugo svetovno vojno, bomo vsekakor dejali, da sodi Fehrle v vrsto tistih nemških etnografov, ki bi bili najmanj poklicani za takšno delo, kakršno je obdelava evropskih ljudskih običajev. E. Fehrle je že 1916 obdelal nemške običaje med letom v knjižici z naslovom »Deutsche Feste und Jahresbräuche«, ki je doživela zatem še tri izdaje. Zadnji, četrti izdaji (1936) se močno poznajo senčne strani tendenčne nemške etnografije v tedanji hitlerjevski Nemčiji. Pri obdelavi praznikov in letnih običajev evropskih ljudstev je Fehrle znatno uporabil svoje staro delo o nemških letnih običajih, ki ga je, kakor sam pravi v sklepnih besedi, novim nalogam ustrezno spremenil in zelo razširil. Dodal je zlasti mnogo novega gradiva iz sveta nemških in nordijskih ljudskih običajev. Povsem nova so poglavja, kakor lan in konoplja, vsi sveti in vseh vernih duš dan itd. V teh dostavkih je zelo pomembno gradivo o ljudskih običajih, citirano iz starejše, malo znane literature (n. pr. Joannes Boemus: *Mores, leges et ritus omnium gentium*, 1520). Pozitivni del knjige so tudi sestavki, ki obravnavajo antične osnove nekaterih običajev, pri čemer je v večji meri prišla do izraza klasično-filološka izobrazba avtorja, kakor v starejši knjigi o nemških letnih običajih. Nazadnje pa je avtor seveda dodal letne običaje iz mnogih drugih dežel, kakor n. pr. iz Avstrije, Švice, Francije, Irske, Anglije, Madžarske, Italije, Slovenije, Hrvaške itd., toda večidel v izredno skromnem obsegu, dejali bi, da jih je pripisal tako rekoč na rob nemških običajev. Tako sestavljena knjiga zatorej ne kaže med nemškimi in večino drugega gradiva nekega sorazmerno pravnega ravnovesja, ki bi ga bilo povsem upravičeno pričakovati od dela s takšnim naslovom, zakaj nemški običaji znatno prevladujejo nad običaji drugih narodov tako v besedilu kakor tudi v slikovnem gradivu. Ne moremo se znebiti vtisa, ko da imamo pred seboj knjigo o nemških, ne pa o evropskih ljudskih običajih. Avtor se glede te prevelike nesorazmernosti le deloma opravičuje v sklepnih besedi, kjer pravi med drugim, da je pri omejitvi gradiva na malo zglede upošteval običaje v Srednji Evropi, kjer jih je mnogokrat sodoživljal in zategadelj mogel najbolj razumevno prikazati.

V svojem novem delu se je Fehrle skušal otresti neznanstvene tendenčne nemške etnografije iz časa med dvema vojnama. V tem pogledu je njegova knjiga o evropskih letnih običajih še posebej zanimiva in poučna. Tako ni med drugim v tem delu nikakega sledu več o tendenčno pisanih odstavkih o kljukastem križu, zlasti pa ne šari v njem več toliko Germanov in germanskih kulturnih postav, kakor v prejšnji knjigi. Celó enostranski strokovni izraz »indogermanski« je zamenjan s pravilnejšim in stvarnejšim izrazom »indoevropski«. Pri vsem tem pa je nekaj starega duha vendarle ostalo v delu. Mimo tega je avtor izrazil marsikatero novo, nepremišljeno sodbo ozioroma domnevo. Za zgled navajam odstavke na str. 78, v katerem avtor takole pravi: »Das Scheibenschlagen scheint eine Eigenart germanischer Völker zu sein, denn es findet sich in keinem der romanischen, auch nicht östlich des germanischen Gebietes, bei den Slawen.« Avtorju torej ni znano, da kresni običaj metanja šib poznajo med drugim Slovenci, razen njih pa romanski narodi na alpskem ozemlju. Takšne in podobne pomanjkljivosti pričajo, da se Fehrle ni nadrobneje seznanil z marsikaterim delom etnografske literature, ki jo navaja na str. 207/8.

Treba pa je priznati, da smo Slovenci v primeri z drugimi narodi še kar dobro zastopani v Fehrlejevi knjigi. To velja seveda samo za slikovno gradivo, ki ga je podpisani poslal avtorju s kratkimi opisi in raznimi drugimi podatki. Od poslanih fotografij oziroma reprodukcij je Fehrle objavil slike tehle naših letnih običajev: Svetoštefanski ofer konjičkov v okolici Ljubljane, Gregorjeve barčice v Kropi, boga strašija (M. Gaspari), belokranjski Zeleni Jurij (M. Gaspari), belokranjska plesna igra »most« in belokranjske kresnice, torej skupaj 6 slik iz Slovenije, kar je precej, če upoštevamo, da je v knjigi objavljenih skupaj 93 slik, od katerih prikazuje nemške in avstrijske običaje 63, običaje drugih evropskih narodov pa samo 30 slik. Samo Nordijci z 8 slikami jih imajo več kakor Slovenci, medtem ko je stanje pri drugih narodih v tem pogledu takšno: Grčija 5, Švica 5, Hrvatska 3 (zvončari, velikonočni ogenj in pisanice), Irska 1, Španija 1 in Ukrajina 1. Besedilo k poslanim slikam slovenskih letnih običajev je avtor le delno upošteval (ponekod napačno), rekel bi, da največ v seznamu slik na str. 209—213.

Ker so v Fehrlejevi knjigi tako pomanjkljivo prikazani in obdelani letni običaji evropskih narodov, se povsem upravičeno vprašujemo, koliko bo to delo navzlic njegovim pozitivnim stranem v prid etnografo, ki primerjalno obravnavajo evropske ljudske običaje. Vendar če nič drugega, naj bi nas ta knjiga vsaj spodbudila, da bi mislili na izdajo večjega in kajpada popolnejšega dela o evropskih ljudskih običajih. Izdaja takšnega dela pa bi vsekakor najprimerneje sodila med naloge mednarodnega etnografskega sodelovanja.

Boris Orel

Johannes Hubschmid, Schläuche und Fässer. Wort- und sachgeschichtliche Untersuchungen mit besonderer Berücksichtigung des romanischen Sprachgutes in und ausserhalb der Romania sowie der türkisch-europäischen und türkisch-kaucasisch-persischen Lehnbeziehungen. — *Romanica Helvetica*, vol. 54. — (A. Francke AG. Verlag.) Bern, 1955. — Sv. fr. 22.70.

Može se kazati, da je to sada prva sinteza ove vrste ne samo lingvistička, nego i kulturno-historijska i etnološka o bačvama i mješinama, jednako korisna svim tim granama znanosti. Gotovo u svakom odsjeku ovoga djela ima štošta, što se odnosi i na Balkan odnosno južne Slavene, pa stoga zavređuje da mu se ovdje posveti prikaz (tako se pretresaju i nazivi *ba dan j*, *barigla*, *betač*, *bukila*, *buča*, *bura*, *burica*, *kopanja*, *krčak*, *kubur*, *kuljar*, *putrih*, *sulj*, *torba*, *tul*, *vučija*, *ilir. putina* — da se ne spominju i riječi kao *mijeh*, *bačva* i t. d.). Dosta ima mjesta i izvoda autorovih, na koje bi se moglo nadovezati i dalje raspravljanje o riječima i stvarima, kojih se dotakao bilo u tekstu bilo o bilješkama s različnim, često dalekosežnim ekskurzima (tako na pr. o našim izrazima *kom. maškalič* i dr.). No šteta je, što indeks riječi na kraju knjige ne iscrpljuje sve izraze, spominjane u bilo kojoj vezi, nego je to samo razborito udešeni izbor.

Mnoštvo je tema zahvatio autor i u ovom svom radu — slično kao i u drugim nekima — često samo usput, pa tim mnogo puta dao i nove pobude ili osvježio na novo neki stari problem ili tezu, u koje već dugo nije dirano ili su izgubile aktuelnost. To može nagovijestiti već sam pregled sadržaja: Uvod (pozajmice »kulturnih« riječi — dosadašnji radovi o mješinama i bačvama — o metodu proučavanja pozajmica) — Riječi za mješine i bačve i s tim vezani problemi (s nizom odsjeka većinom o romanskim izrazima, dalje o nekim grčkim, baskičkim, germanskim, otočno-keltskim, pa dalje za naše područje znatnijim odsjekom o izrazima za mješine u albanskom, južnoslavenskim jezicima, rumunjskom, turskom i t. d. te nekoliko odsjeka o istim takvima u bližih i daljih azijskih i afričkih naroda) i potkraj djela završna poglavja, napose o međusobnim odnosima mješina i drugih posuda, o utje-